

Warszawa, 17 marca 2021 r.

Stanowisko Rady Towarzystwa Ekonomistów Polskich

wobec propozycji likwidacji OFE

Rada Towarzystwa Ekonomistów Polskich apeluje do parlamentarzystów o zapewnienie równego traktowania obywateli i wprowadzenie do projektu ustawy o likwidacji OFE niezbędnych zmian lub odrzucenie projektu likwidacji OFE w całości i dokonania zmian w modelu ich funkcjonowania.

Dominujący obecnie w Polsce repartycyjny system emerytalny zarządzany przez ZUS realizuje międzypokoleniową umowę, w ramach której młodsze pokolenia finansują emerytury starszych pokoleń. Kryzys demograficzny i starzenie się społeczeństwa powodują, że ciężar nałożony na młodsze pokolenia w celu zapewnienia bezpieczeństwa emerytalnego osób starszych może być w przyszłości trudny do udźwignięcia.

Dlatego tak ważne jest promowanie wśród społeczeństwa skłonności do oszczędzania na starość w filarze kapitałowym, który w przyszłości odciąży częściowo młode pokolenia i zapewni odpowiedni status ekonomiczny emerytom i dywersyfikację źródeł finansowania dochodów emerytów. Świadomi są tego też decydenci, np. wprowadzając Powszechne Plany Kapitałowe (PPK).

Kluczowym i niezbędnym elementem budowy świadomości oszczędzania na starość jest ZAUFANIE. Zaufanie jest niezbędne dla całego systemu emerytalnego, tak dla ZUS, jak i dla OFE, PPK, IKE, IKZE.

To zaufanie jest niskie już teraz. Dowodem tego jest bardzo mała partycypacja pracowników w PPK, ale również w IKE i IKZE, a także mniejsze zaufanie do ZUS niż do innych instytucji państwowych.

Procedowana obecnie w parlamencie ustawa likwidująca OFE uderza w resztki zaufania społecznego w system emerytalny jako całość, a w szczególności w PPK i inne dobrowolne formy oszczędzania w filarze kapitałowym.

W naszej ocenie projekt przeniesienia środków z OFE do IKE-bis (czyli IKE z ograniczeniami wypłaty środków, które rząd proponuje utworzyć po likwidacji OFE), a w rzeczywistości „przekształcenia” OFE w IKE-bis kolejny raz, podważa zaufanie do państwa i ma na celu przede wszystkim jednorazowe zwiększenie dochodów budżetowych o kilkanaście miliardów złotych. Rząd stawia obywateli przed trudnym i przymusowym wyborem jednego z dwóch wariantów:

Wariant 1: transfer aktywów z OFE do ZUS

Wariant 2: transfer aktywów z OFE do IKE-bis

Obydwa warianty: IKE-bis i ZUS obarczone są wysoką niepewnością. Oba są też niekorzystne dla członków OFE w stosunku do stanu obecnego.

Zaproponowane do wyboru dwa warianty stawiają obywateli przed nieuczciwym wyborem, prowadzącym się do:

Utraty dziedziczenia i nacjonalizacji giełdy (wariant 1) lub utraty 15% wartości aktywów (wariant 2)

Oddając aktywa do ZUS pracujący tracą możliwość ich dziedziczenia. Pozostawiając aktywa w filarze kapitałowym muszą z góry zapłacić podatek, co jest niesprawiedliwe. Głoszona przez rząd teza o „równym traktowaniu” i „równości wobec prawa” w kontekście podatku jest fałszywa. Rząd argumentuje, że to jest jedynie przesunięcie podatku w czasie, że w przyszłości i tak zapłacilibyśmy średnio 15% PIT. Ale „średni” emeryt nie istnieje. Tzw. opłata przekształceniowa (w wysokości 15%) jest niekorzystna dla wielu obecnych członków OFE, którzy nie wybiorą ZUS. Jest wielu emerytów, którzy płacą lub mogą płacić mniejsze obciążenie PIT niż 15% już według dzisiejszych regulacji, a ponadto w przestrzeni publicznej pojawiają się propozycje, które radykalnie obniżyłyby opodatkowanie emerytur w przyszłości. Zmuszanie obywateli do wyboru między IKE-bis, a ZUS w momencie kiedy w dyskusji są reformy systemu podatkowego jest niesprawiedliwe.

Gdyby ziszczył się zakładany przez rząd scenariusz, wielkość politycznej kontroli nad spółkami notowanymi na GPW wzrosłaby o ponad 50%, a – przyjmując utrzymanie skali rozproszonego akcjonariatu – po przejęciu aktywów OFE przez FRD państwo kontrolowałoby spółki o wartości ponad 360 mld zł (około 60% kapitalizacji indeksu WIG-Poland).

Aby uniknąć dalszego osłabienia zaufania do systemu emerytalnego i nacjonalizacji firm i by uniknąć nierównego traktowania obywateli, zdaniem Rady TEP należy wprowadzić następujące zmiany w procedowanej w parlamencie ustawie:

- Równe traktowanie członków OFE w kontekście planowanych zmian, wymaga jednakowych zasad opodatkowania wypłat z IKE-bis i z ZUS, to znaczy opodatkowania w momencie wypłaty środków. Ewentualnie powrót do koncepcji IKZE, czyli istniejącej formuły oszczędzania, ale ze ryczałtowym podatkiem przy wypłacie (tak jak w pierwotnej wersji projektu);
- Utrzymać dziedziczenie środków przekazywanych do ZUS;
- Uwzględnić przy wyliczaniu emerytury minimalnej w ZUS wartości aktywów w IKE-bis, co ograniczyło by koszty budżetowe projektu;
- Nie przenosić zarządzania aktywami Funduszu Rezerwy Demograficznej (FRD) z ZUS do Polskiego Funduszu Rozwoju (PFR);
- FRD nadal powinien być zarządzany pasywnie – indeksowo, czyli nie ma uzasadnienia do pobierania żadnej opłaty za zarządzanie;

- Zakazać wykonywania korporacyjnych praw z akcji spółek giełdowych, które zostały przeniesione z OFE do FRD, w celu przeciwdziałania przejmowaniu kontroli państwa nad spółkami;
- Wydłużyć okres na dokonywanie wyboru między wariantami do 6 miesięcy oraz zobowiązać rząd do przeprowadzenia rzetelnej akcji informacyjnej dotyczącej zalet i wad wyboru każdej z opcji, wraz z udostępnieniem kalkulatorów na portalu PUE w ZUS;
- Zobowiązać OFE do rozesłania klientom OFE stanu kont na co najmniej 2 miesiące przed datą rozpoczynającą okres na dokonanie wyboru wraz z formularzem przejścia do ZUS lub pozostania w przekształconym OFE;
- Ewentualnie można rozważyć dodanie trzeciej opcji wyboru: obok wyboru IKE-bis lub ZUS, pozostanie w OFE jako opcję domyślną;
 - Przy czym wtedy należałoby dokonać zmian w modelu ich funkcjonowania:
 - Zliberalizować górne limity inwestycyjne OFE oraz skrócić suwak bezpieczeństwa np. z 10 do okresu od 3 do 5 lat, tak aby jednocześnie dostosować ryzyko inwestycyjne do wieku ubezpieczonego a także zapobiec zjawisku „kurczenia się” OFE;
 - Znieść ograniczenia dot. sprzedaży i reklamy OFE, ponieważ kosztów tych i tak nie można przerzucić na klienta funduszu.
- Opcją alternatywną jest odrzucenie ustawy o likwidacji OFE w całości, pozostawienie OFE i dokonanie powyżej wymienionych zmian w modelu ich funkcjonowania;

Apelujemy do parlamentarzystów o zapewnienie równego traktowania obywateli i wprowadzenie do projektu ustawy niezbędnych zmian przedstawionych powyżej lub odrzucenie projektu likwidacji OFE w całości i dokonania zmian w modelu ich funkcjonowania.

Towarzystwo Ekonomistów Polskich (TEP) krzewi wiedzę ekonomiczną i wyjaśnia zjawiska gospodarcze współczesnego świata, propagując poszanowanie własności prywatnej, wolną konkurencję oraz wolność gospodarczą, jako warunki rozwoju Polski. Zrzesza praktyków biznesu i teoretyków różnych dziedzin nauk ekonomicznych.